

3 Дні геолога!

ШАНОВНІ КОЛЕГИ, ПРАЦІВНИКИ ГЕОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ!

Від щирого серця вітаю всіх геологів, геодезистів і картографів з професійним святом! У День геолога – особлива шана ветеранам геологічної галузі, які своїм професіоналізмом заклали основу для успішного розвитку мінерально-сировинної бази нашої країни.

Прийміть слова вдячності за Ваш внесок у розвиток геології, яка дає змогу нашій країні розвиватися, використовуючи багатства надр нашої землі!

Сьогодні в непростих сучасних умовах геологи зберігають і гідно продовжують славні традиції і своєю жертвовою працею й відданістю професії піднімають її престиж.

Перед вітчизняною геологічною галуззю стоять нові масштабні завдання.

Потрібно приділити особливу увагу вдосконаленню законодавства у сфері геологічної розвідки та раціонального використання надр, залученню інвестицій для розробки перспективних родовищ.

Нехай ця нелегка праця приносить гідні плоди, бажаю Вам успіхів і великих відкриттів.

Т. в. о. голови Державної служби геології та надр України М. О. Бояркін

УДК 553.048

Г. І. РУДЬКО, д-р геол.-мінерал. наук, д-р геогр. наук, д-р техн. наук, професор, голова ДКЗ України, rudko@dkz.gov.ua,

В. Г. ГРИГІЛЬ, заступник голови ДКЗ України, office@dkz.gov.ua,

В. І. ЛОВИНЮКОВ, начальник управління ДКЗ України, office@dkz.gov.ua

ПРАВОВИЙ СТАН І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ Й ОЦІНКИ ЗАПАСІВ КОРИСНИХ КОПАЛИН

Обґрунтовано потребу у виконанні державної експертизи й оцінки запасів і ресурсів корисних копалин для державного управління користуванням надр. Опрацьовано вади поточного стану правового регулювання діяльності з державної експертизи запасів і ресурсів корисних копалин унаслідок змін, які було внесено до ст. 45 Кодексу України про надра згідно із Законом України № 5456 від 16.10.2012 р. На підставі здійсненого аналізу викладено пропозиції стосовно вдосконалення правових відносин у сфері державної експертизи й оцінки запасів і ресурсів корисних копалин способом повернення змісту ст. 45 до тексту попередньої редакції, що була чинною до 16.10.2012 р., з відновленням функцій ДКЗ України.

Ключові слова: надра, державна оцінка запасів корисних копалин, державна експертиза, державний облік запасів, звітність з використання надр.

G. I. Rudko, doctor of mineralogy and geology, doctor of geographical sciences, doctor of engineering, professor, Chairman of SCMR, rudko@dkz.gov.ua, **V. G. Grygil**, Deputy Chairman of SCMR, office@dkz.gov.ua, **V. I. Lovyniukov**, Head of the department SCMR, office@dkz.gov.ua
LEGITIMATE STATUS AND WAYS OF IMPROVING THE STATE EXAMINATION AND EVALUATION OF MINERAL RESOURCES

This article substantiated the necessity of conducting the state examination and evaluation of reserves and mineral resources for the state administration of subsoil use. It highlights disadvantages of the current state of legitimate regulation of examination activities and evaluation of mineral resources as a result of changes made in it. 45 of the Subsoil Code of Ukraine by the Act № 5456 as of 16.10.2012. On the basis of conducted analysis set out proposals concerning improving legitimate regulations in the sphere of the state examination and evaluation of mineral resources through renovation of it. 45 to the wording, which was in force till 16.10.2012 with renovating SCMR functions.

Keywords: subsoil, state evaluation of mineral reserves, state expertise, state record of reserves, report on subsoil usage.

Мінерально-сировинна база нашої держави великою мірою визначає розвиток її економіки в майбутньому. Основним чинником з ефективного управління мінерально-сировинною базою гірничодобувного комплексу країни й запорукою раціонального та ощадливого використання

наявних запасів корисних копалин, які не відновлюються, є державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин.

Створення умов для раціонального й вичерпного використання корисних копалин, дотримання балансу законних інтересів держави й користувачів надр, об'єктивна геолого-економічна оцінка запасів корисних копалин у надрах та їх достовірний державний облік – це найважливіші завдання у

сфері управління користуванням надр, виконання яких забезпечує державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин.

Інститут державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин у Радянському Союзі був уведений 1927 р. З 1934 р. й донині подібні функції в США виконує Комісія з питань безпеки цінних паперів і бірж (SEC – Securities and Exchange Commission), яка проводить експертизу інформації щодо корисних копалин, яку подають для публічної звітності.

Нині державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин і їх облік здійснюють майже всі країни світу, що мають запаси корисних копалин і гірничу промисловість.

Державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин в Україні введено згідно з Указом Президента України № 287 від 30.04.1992 р. одночасно зі створенням Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі – ДКЗ України) [3].

Проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин регулює Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 865 від 22.12.1994 р. [4].

Згідно з Положенням метою державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин є:

- об'єктивна оцінка мінерально-сировинної бази країни на основі єдиних науково-методичних критеріїв; забезпечення достовірності оцінених запасів корисних копалин і відповідності їх якісних показників запланованим напрямкам використання; створення умов для найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання запасів родовищ корисних копалин і виконання вимог щодо охорони надр і довкілля;

- проведення порівняльної оцінки кількісних і якісних показників запасів корисних копалин, їх географо-економічних, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання для визначення реальної промислової цінності; забезпечення дотримання єдиного підходу до визначення техніко-економічних і фінансових показників господарської діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин у межах конкретної ділянки надр;

- використання оцінок техніко-економічних і фінансових показників господарської діяльності задля інвестиційного планування й оподаткування.

Державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин ДКЗ України проводить, дотримуючись таких принципів: наукова обґрунтованість, незалежність, об'єктивність і комплексність; узгодження екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства; узгодження довгострокових державних перспектив щодо збереження запасів корисних копалин із законними інтересами користувачів надр.

Діяльність ДКЗ України регламентується Положенням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 1689 від 10.11.2000 р., згідно з яким вона проводить державну експертизу геологічних матеріалів щодо вивчення та використання надр та оцінку запасів корисних копалин [5].

Головні завдання ДКЗ України:

- встановлювати кондиції на мінеральну сировину для підрахунку запасів корисних копалин у надрах;

- приймати рішення щодо кількості, якості та ступеня вивченості запасів розвіданих родовищ корисних копалин;

- визначати стан підготовленості родовищ до промислового освоєння.

Рішення Колегії ДКЗ України й результати державної експертизи оформлюють у протоколі, в якому відзначають усі вихідні дані для подальшого використання продуктивної ділянки надр як користувачами надр, так і органами виконавчої державної влади.

Запаси корисних копалин, які затверджено протоколом ДКЗ України, обліковують у Державному балансі корисних копалин за формами, погодженими з Держкомстатом України, а відтак їх можна використовувати в публічній статистичній звітності.

За підсумком державної експертизи в протоколі ДКЗ України визначають:

- обсяги приростів запасів корисних копалин за результатами робіт користувача надр і відповідні платежі до державного бюджету;

- поточну вартість запасів корисних копалин ділянок надр відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1117 від 25.08.2004 р. “Про затвердження Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, яку надають у користування” [6].

Початкову ціну продажу на аукціоні спеціального дозволу на користування надрами розраховують на основі обґрунтованої й визначеної в протоколі ДКЗ України вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовищ або ділянок надр, які передають у користування.

За результатами техніко-економічних розрахунків, перевірених під час державної експертизи, визначають коефіцієнт рентабельності гірничодобувного підприємства, що розробляє родовище, який згідно з Податковим Кодексом України використовують, коли нараховують податки й спеціальні платежі за користування надрами.

Що стосується перевіреного ступеня підготовленості родовищ (ділянок) корисних копалин до промислового освоєння, то запаси, які затвердила ДКЗ України, – це гарантія для користувачів надр у тому, що в разі дотримання умов, передбачених ТЕО кондицій, розроблення ділянки надр буде рентабельним.

У протоколах ДКЗ України визначає також критерії щодо якості користування надрами й рекомендує для користувачів надр способи удосконалення геологорозвідувальних та видобувних робіт.

Рекомендації ДКЗ України щодо першочергових напрямів розвідувальних і видобувних робіт є підставою для прийняття рішень з державного управління розвитком гірничодобувної галузі для нарощення кількості перевірених (видобувних) запасів корисних копалин в Україні, які гарантовано можна видобути в найближчій перспективі.

Так, у протоколах ДКЗ України із затвердження запасів нафти й газу сконцентровано інформацію не тільки щодо запасів найближчої перспективи, а й потрібної кількості видобувних свердловин, які слід пробурити першочергово для прискорення видобутку й забезпечення України вуглеводневою сировиною. Це резерв перспективних ділянок надр першої черги.

Обсяги фактичного видобутку корисних копалин, дані щодо якого надрокористувачі подають для обліку в Державному балансі запасів України за поточний рік, використовує у своїй роботі фіскальна служба для додаткового контролю повноти сплати належних обов'язкових платежів. Під час техніко-економічних розрахунків визначається майбутня база оподаткування та платежів до державного бюджету.

Результати державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин згідно з протоколами ДКЗ України викори-

стовують у своїй діяльності органи державного геологічного контролю, які забезпечують усунення недоробок у користуванні надрами, визначених під час експертизи й аналізу матеріалів геолого-економічної оцінки.

Висновки державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, викладені в протоколах ДКЗ України, використовує у своїй діяльності Державна служба гірничого нагляду й промислової безпеки України під час надання гірничих відводів на видобування корисних копалин.

Запаси корисних копалин і техніко-економічна оцінка ефективності їх розробки, що затвердила ДКЗ України, є підставою для складання проектів промислової розробки й переходу до видобування корисних копалин. При цьому проект промислової розробки родовища має передбачати розробку повністю всіх запасів корисних копалин, які затверджено як економічно рентабельні промислові й надано в користування.

За результатами державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин визначають економічно рентабельний оптимальний варіант розробки родовищ (для родовищ нафти й газу при цьому визначають проектну кількість видобувних свердловин, яка опосередковано впливає на забезпечення України вуглеводнями).

Дозвіл на видобування корисних копалин (промислову розробку родовищ) надають на підставі проведеної державної експертизи й затвердження розвіданих запасів корисних копалин в установленому порядку або апробації перспективних (прогнозних) ресурсів корисних копалин за умови подальшого затвердження таких запасів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що втрата державою вищенаведених функцій і важелів з управління мінерально-сировинною базою країни, які уособлює ДКЗ України, матиме наслідком утрату об'єктивної інформації щодо стану запасів і ресурсів корисних копалин у надрах і відповідно унеможливить державне управління користуванням надр і їх охороною, а також призведе до зростання екологічних проблем. Залежність експертизи від органів управління унеможливить її об'єктивність.

Водночас згідно із законом України № 5456-VI від 16.10.2012 р. здійснювати державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин уповноважено орган виконавчої державної влади, що суперечить загальному законодавству України щодо проведення експертизи й порушує принцип незалежності експертизи.

Позбавлення ДКЗ України виняткового права щодо проведення державної експертизи та оцінки запасів призведе до втрати державного обліку запасів корисних копалин у надрах і єдиного підходу до оцінки запасів, що ґрунтується на Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр (далі – Класифікація), яку розробила ДКЗ України, адаптувавши її до Міжнародної Рамкової Класифікації Організації Об'єднаних Націй викопних енергетичних та мінеральних запасів і ресурсів корисних копалин 2009 р. (РК ООН–2009), а також до втрати всієї нормативно-методичної й правової бази, що регулює проведення геологорозвідувальних робіт, підрахунок і геолого-економічну оцінку запасів корисних копалин в Україні.

Водночас державна експертиза, яку проводить ДКЗ України, за наявною моделлю її функціонування є чинником і запорукою ефективного державного управління мінерально-сировинною базою з метою раціонального й комплексного використання надр, дотримання балансу інтересів держави й надрокористувача, об'єктивної економічної оцінки запасів корисних копалин і їх достовірного обліку, що є важливим завданням державної влади.

Державна експертиза й оцінка запасів корисних копалин, що здійснює ДКЗ України, забезпечує високий науково-методичний рівень експертних досліджень відповідно до вимог світових стандартів з класифікації запасів і ресурсів корисних копалин; створює умови для найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання корисних копалин родовищ (ділянок), які надають у користування; забезпечує виконання вимог щодо охорони надр і довкілля; сприяє збереженню й раціональнішому використанню національної мінерально-сировинної бази невідновлюваних корисних копалин.

Для запобігання можливим проявам корупції установа, що проводить державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин, має бути самостійним інститутом, незалежним від впливу органів виконавчої влади. Це забезпечить прозорість, відкритість, об'єктивність результатів експертизи, відвертаючи однобічний вплив на її висновки.

ДКЗ України нині – це науково-технічна організація, що забезпечує незалежну експертизу геолого-економічної оцінки всіх видів корисних копалин за Класифікацією, затвердженою Урядом України та адаптованою до РК ООН–2009.

Україна має великі запаси корисних копалин і втрату державного обліку й об'єктивної інформації щодо їхніх перевірених запасів можна розглядати як національну проблему. Нині в Україні видобувають руди заліза, марганцю, урану, титану, цирконію, вугілля, торф, графіт, каолін, кам'яну, калійну та магнієву солі, сірку, бром, польовошпатові руди, бентонітові глини, цеоліти, ставроліт, мінеральні води, сапропель, металургійну, керамічну, скляну, карбонатну, цементну сировину, увесь асортимент будівельних мінеральних матеріалів та інші корисні копалини. Україна відома у світі своїми великими родовищами заліза, марганцю та титану. За обсягом запасів урану Україна входить у першу десятку країн світу.

ДКЗ України сприяє нарощенню, збереженню й раціональному використанню сировинно-ресурсної бази держави. За період свого існування ДКЗ України виконала державну експертизу та оцінку понад 3500 геолого-економічних оцінок родовищ корисних копалин (зокрема родовищ нафти й газу, вугілля, урану, чорних металів, будівельних та облицювальних матеріалів, питних, мінеральних вод тощо).

Як науково-методичний центр ДКЗ України проводить єдину науково-технічну політику щодо геолого-економічної оцінки й повноти використання запасів родовищ корисних копалин. ДКЗ України опрацювала і затвердила більш як тридцять нормативно-методичних актів щодо геолого-економічної оцінки запасів (ресурсів) корисних копалин.

Для повноцінного розвитку гірничодобувної галузі промисловості країни вкрай потрібно:

- об'єктивно оцінювати мінерально-сировинну базу країни на основі єдиних науково-методичних критеріїв;
- забезпечувати достовірність оцінених запасів корисних копалин і відповідність їх якісних показників запланованим напрямкам використання;
- створити умови для найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання запасів родовищ корисних копалин з дотриманням вимог щодо охорони надр і довкілля;
- проводити порівняльну оцінку кількісних і якісних показників запасів корисних копалин, їх географо-економічних, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання для визначення реальної промислової цінності;

- захистити інвестиції, які здійснюються у видобування корисних копалин;
- забезпечити стягнення належної плати за користування надрами відповідно до якості, кількості й умов залягання покладів корисних копалин;
- розробити уніфіковану класифікацію корисних копалин для звітності на різних стадіях використання ділянки надр.

В Україні зазначені функції в повному обсязі виконує ДКЗ України, в інших країнах – повністю чи частково виконують державні підприємства (комісії, комітети, інститути), основне завдання яких – оцінити запаси корисних копалин і наявні в них корисні компоненти на основі дослідження й аналізу матеріалів геологічного вивчення надр щодо закономірностей формування й розміщення покладів корисних копалин, їхнього речовинного складу й технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання.

Як засвідчує світова практика, у складі державних структур близько 60-ти країн з розвинутою гірничодобувною промисловістю є незалежні організації, які здійснюють геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин для ефективного державного обліку запасів родовищ корисних копалин як одного з найважливіших чинників розвитку економіки країни. Як приклад, що заслуговує на увагу, можна навести Сполучені Штати Америки, де функції з експертизи запасів родовищ корисних копалин та їх геолого-економічної оцінки здійснює відома у всьому світі Комісія США з питань безпеки цінних паперів і бірж (SEC), а також Китайську Народну Республіку, де такі функції здійснює Центр оцінки мінеральних ресурсів і запасів при Міністерстві земель і ресурсів КНР. Перелік таких країн та організацій можна було б продовжувати.

ДКЗ України співпрацює з міжнародними й національними організаціями над створенням глобальної нормативно-методичної бази з виконання геолого-економічної оцінки й звітності щодо запасів родовищ корисних копалин.

Послідовна методично й науково обґрунтована діяльність ДКЗ України забезпечила їй належне визнання серед вітчизняних та міжнародних державних і комерційних організацій, які виконують геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин вуглеводнів, рудних, нерудних, твердих горючих корисних копалин і підземних вод.

Науково-технічна співпраця ДКЗ України з міжнародними організаціями сприяє підвищенню іміджу нашої держави на міжнародній арені, зміцненню авторитету ДКЗ України як організації, яка зробила свій внесок у створення Міжнародної Рамкової Класифікації ООН і продовжує активну діяльність з розроблення Глобального кодексу звітності щодо запасів і ресурсів корисних копалин.

Найрезультативнішою є науково-методична співпраця ДКЗ України зі Спеціальною групою експертів ООН з Класифікації запасів і ресурсів енергетичних та мінеральних корисних копалин ООН, а також Цільовою групою експертів із шахтного метану Комітету з усталеної енергетики Європейської Економічної Комісії ООН.

Серед постійних партнерів ДКЗ України – Всесвітня енергетична рада (WEC), ОПЕК, Американська асоціація геологів-нафтовиків (AAPG), Норвезький нафтовий директорат (NPD) і державна компанія “Статойл”; Об’єднаний комітет з міжнародних стандартів і звітності стосовно запасів твердих корисних копалин (CRIRSCO), Європейська федерація геологів (EFG), Міжнародна агенція з атомної енергії (IAEA),

Бюро міжнародних стандартів обліковування й звітності (IASB), Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Товариство інженерів-нафтовиків (SPE), Федеральна бюджетна установа Російської Федерації “Державна комісія по запасам корисних копалин” (ФБУ ГКЗ), Австралійський об’єднаний комітет по рудних запасах (JORC), Південноафриканський гірничо-металургійний інститут та ін. Міцні ділові відносини ДКЗ України має з аналогічними установами Казахстану, Узбекистану, Німеччини, Польщі та інших країн.

Україна першою серед країн Європи й світу на державному рівні впровадила РК ООН–2009, згідно з якою запаси ділянки надр оцінюють за економічною доцільністю, економіко-технологічною (екологічною) і геологічною вивченістю запасів та їхньою вірогідністю. В опублікованій ООН офіційній доповіді Спеціальної групи експертів Європейської економічної комісії ООН за 2005 рік відзначено, що “Україна – перша країна з членів Європейської Економічної Комісії ООН, яка на державному рівні адаптувала РК ООН–2009 для викопних енергетичних і мінеральних ресурсів завдяки роботі Державної комісії України по запасах корисних копалин”.

Класифікацію, яку розробила ДКЗ України, використовує також Міжнародна Агенція з Атомної Енергії (МАГАТЕ) для спрощення переходу від власної класифікації запасів і ресурсів родовищ урану до РК ООН–2009.

Для вивчення досвіду ДКЗ України із застосування РК ООН для підрахунку та звітності щодо запасів і ресурсів усіх видів корисних копалин у липні 2009 р. Україну відвідала делегація представників Цільової Групи Експертів Європейської Економічної Комісії (далі – ЦГЕ ЄЕК ООН) на чолі з її керівником. Відбулося Спільне засідання експертно-технічної ради ДКЗ і ЦГЕ ЄЕК ООН з розгляду досвіду застосування Української Класифікації, адаптованої до РК ООН.

У грудні 2009 р. на регіональному Семінарі ЦГЕ ЄЕК ООН для країн Центральної Азії, Кавказу й Монголії, який відбувся в м. Алмати (Республіка Казахстан), було з успіхом презентовано досвід ДКЗ України з практичного застосування РК ООН для підрахунку та обліку запасів усіх видів корисних копалин. Поважне зібрання високо оцінило роботу ДКЗ України й визнало її досвід гідним вивчення та впровадження в умовах регіону.

На початку червня 2015 р. в Пекіні відбувся Китайсько-Український Семінар з Класифікації Ресурсів (Стан, Зіставлення, Застосування). Делегація ДКЗ України, згідно із запрошенням Центру оцінки запасів і ресурсів корисних копалин Міністерства земель та ресурсів КНР і Науково-дослідного інституту нафтогазової розвідки й розробки Китайської Національної Нафтової Організації, провела Науково-практичний Семінар стосовно практичного досвіду ДКЗ України у застосуванні Класифікації, адаптованої до РК ООН–2009.

До цього напрямку робіт прикута постійна увага, оскільки до Міжнародної Рамкової Класифікації ООН–2009 нині адаптують усі найпоширеніші класифікаційні системи світу, зокрема класифікації сімейства CRIRSCO для твердих корисних копалин, SPE (PRMS) – для вуглеводнів. Адаптація здійснюється способом опрацювання перевідних керівних документів. Класифікацію й основні форми звітності України адаптовано до Міжнародної Рамкової Класифікації ООН–2009 і через неї може бути зіставлено з іншими класифікаціями.

Свою поточну науково-технічну діяльність ДКЗ України спрямовує на погодження Класифікації з класифікаційними схемами провідних світових організацій, таких як CRIRSCO

(Об'єднаний комітет з міжнародних стандартів звітності щодо твердих корисних копалин) і SPE (Спілка нафтових інженерів), створюючи умови для зіставлення запасів корисних копалин, підрахованих за різними системами.

Розроблення схем зіставлення таксонів класифікації та узгодження їх з CRIRSCO й SPE має відкрити для підприємств видобувного комплексу України можливість оцінювати промислове значення своїх мінерально-сировинних баз за Українською Класифікацією й переводити їх до класифікацій, які використовують провідні міжнародні інституції.

Нині ДКЗ України – відома й визнана на міжнародному рівні організація. У ДКЗ України працює 31 штатний працівник, а також 335 незалежних експертів (18 докторів наук, 45 кандидатів наук, 272 спеціалісти з досвідом робіт). При цьому ДКЗ України не отримує коштів з державного бюджету з 2010 р.

Державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин до 2012 р. здійснювала ДКЗ України відповідно до Указу Президента України № 287 від 30.07.1992 р. та ст. 45 Кодексу України про надра (1994) [1].

Згідно із законом України № 5456-VI від 16.10.2012 р. без належного правового й організаційного аналізу та обґрунтування, що характерно для тих років, до ст. 45 Кодексу України про надра було внесено зміни, відповідно до яких повноваження з проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин делеговано Державній службі геології та надр України (далі – Держгеонадра України) [2].

Прийняте рішення не можна виконати через цілу низку непереборних обставин, тож воно помилкове й шкідливе для ефективного користування надрами, адже на практиці зміни, внесені в Кодекс, не привели до вдосконалення державного управління в цій сфері, однак:

- 1) унеможливили належну діяльність ДКЗ України;
- 2) розбалансували процедуру експертизи та оцінки запасів корисних копалин, спотворили її незалежну сутність, подовжили її терміни;
- 3) утворили перепони для надкористувачів у частині отримання спеціальних дозволів на користування надрами, їх своєчасного переоформлення, внесення змін до них після повторної геолого-економічної оцінки запасів корисних копалин, передбаченої законодавством;
- 4) унеможливили перехід надкористувачів як суб'єктів бізнесу до пільгових умов обчислення податкових зобов'язань з плати за користування надрами, як передбачено в Податковому кодексі України, що не сприяє надходженню інвестицій до галузі надкористування.

Центральний орган виконавчої влади (Держгеонадра України) не може виконувати геологорозвідувальні науково-дослідні роботи з незалежної професійної експертизи та оцінки запасів корисних копалин через брак фахівців, науково-методичної бази, досвіду й організаційно-правових форм для здійснення такої діяльності, а також через порушення головного принципу державної експертизи, який високо цінують у ділових колах та на міжнародному рівні – її незалежності.

Таким чином, у практику впроваджено організаційно-технологічну схему, згідно з якою ДКЗ України (як колегіальний орган, що об'єднує висококваліфікованих експертів-практиків, науковців, представників вищих навчальних закладів, головних геологів і головних інженерів підприємств) продовжує здійснювати експертизу та оцінку запасів корисних копалин, а робоча група, яку створено в Держгеонадра України, обговорює протоколи ДКЗ України й надає їм чинності.

Утілення в життя зазначеної схеми щодо здійснення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин з наданням чинності протоколам ДКЗ України Держгеонадрами України істотно ускладнило й подовжило терміни її проведення, що викликає справедливі нарікання з боку користувачів надр, сповільнює надходження інвестицій у гірничу галузь та не сприяє розгляду виробничої діяльності з видобутку корисних копалин як перспективного напрямку для інвестування в цілому.

Отже, вважаємо за доцільне впорядкувати законодавство щодо державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин відповідно до загального правового поля України, а також до балансу законних інтересів держави й користувачів надр, унісши зміни до ст. 45 Кодексу України про надра й повернувши ДКЗ України функцію зі “здійснення” державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин та залишивши функцію з “організації” державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин Держгеонадрам України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про надра//Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 36. – 340 с.
2. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні”//Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 46. – 640 с.
3. Указ Президента України “Про управління в галузі використання і охорони надр України” № 287 від 30.04.1992 р.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. № 865 “Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин”.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2000 р. № 1689 “Про затвердження Положення про Державну комісію України по запасам корисних копалин”.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1117 “Про затвердження Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування”.

REFERENCES

1. Subsoil code of Ukraine//Data of Supreme Council of Ukraine. – 1994. – № 36. – 340 p. (In Ukrainian).
2. Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine concerning optimization of Executive Bodies Authority in the field of ecology and mineral resources, including the local level”//Data of Supreme Council of Ukraine. – 2013. – № 46. – 640 p. (In Ukrainian).
3. Decree of the President “On management in the field of exploitation and protection of Subsoil of Ukraine” № 287 dated 30.04.1992. (In Ukrainian).
4. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine from December, 22 of 1994 y. № 865 “On Approval of the Procedure of State examination and evaluation of mineral resources”(In Ukrainian).
5. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine from November, 10 of 2000 y. № 1689 “On approval the legal status of the State Commission of Ukraine on mineral resources”(In Ukrainian).
6. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine from August, 25 of 2004 y. № 1117 “On approval of the method of determining the value of reserves and mineral resources from deposits or subsoil which are under exploitation”(In Ukrainian).

Рукопис отримано 20.11.2015.